

מנחות דף לט

עניין: מניין הכריכות בציצית

בית יוסף או"ח סי' יא

קבלתי לעשות י"ג כנגד י"ג מדות של רחמים עכ"ל. ואני ראיתי שנהגים לכרוך באויר ראשון שבע כריכות ובשני תשע ובשלישי אחת עשרה ובדביעי שלש עשרה ועולים כל הכריכות ארבעים כמנין ה' אחד שעולה ל"ט ועם השם עולה ארבעים ונראה לי שטעמם לפי שהם סובבים הוא דמניא לא יפחות משבע ולא יוסיף על שלש עשרה אכריכות שצ"ן קשר לקשר קאי כפירוש אחרון שכתבו התוספות (ס) וכתבו נמוקי יוסף (יג. דיטר ראשון) ומשום הכי מתחילין בשבע דהפוחת לא יפחות משבע ועולים והולכים משום דמעלין בקודש וגומרים בשלש עשרה שהיא תכלית העליה שאין מוסיפים עליהם: כתב רבינו הגדול

זוהר שלח ח"ג דף קעה ע"ב

האי מלוא חדא ותליין ביה כמה ענבים וגיין ומוריין לריירין צהו • שבעה רהיטין אלין חיכון שבעה לריירין דתכלתא דבעי לכרכא ביה בכל חד וחד • או לאסגאה עד תליסר מאן דיוסיף לא יוסיף עלייהו על תליסר מאן דימעט לא ימעט משבעה • ותכלתא האי תכלת הוא רזא דדוד מלכא ודא חוטא דאברהם דזכה ביה לצנוי בתרוי מאי תכלת תכלית דכלא (ודאי) רבי יהודה אומר כסא הכבוד אקרי • רבי יצחק אומר שבעה כריכות דאיהי שכינתא שביעתא דכלא ודאי דהא היא מתברכא משיחא אחרנין על ידא דנדיק ואי תלת עשר תלת עשר חיטון כמה דחוקמוה בתלת עשר מילין והאי היא פתחא דכלאו •

שבילי פנחס תשע"ח פ' שלח

אולם למעשה אין החשבון מכוון כלל, ומה גם שאין מובן כלל מה הן י"ג מלאכות במלאכת הזריעה, ומה הן ח' מלאכות במלאכת חרושת העצים, לכן אמרתי לברר מקחו של צדיק מאורם של ישראל הגר"א זי"ע, שסדר התחלקות ל"ט המלאכות כפי הסדר שנמנה במשנה הוא כך:

הגר"א

דברי אליהו פרשת שלח

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת. ויקריבו וגו' ועשו להם ציצית וגו' ופירש"י למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת כוכבים לומר שהמהלל את השבת כאילו עובד עבודה כוכבים, שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן לעפך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם, ואף פ' ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי, ע"ז יש רמז במשנה בסרס כלל גדול, אבות מלאכות ארבעים חסר אחת היינו ל"ט מלאכות. כן בכריכות הציצית שבין חוליא לחוליא בסח"כ ל"ט כריכות, וכן במשנה הנ"ל מחשב מחולקים להמלאכות ד' חלקים כמו בכריכות של ציצית, מלאכת הזריעה י"ג, מלאכת האריגה י"א מלאכות, במלאכת חרושת עצים ח' מלאכות, מלאכת השאר ז' מלאכות, וכן זה חסנהג בציצית:

שולחן ערוך או"ח סי' יא

יהיה גליל (טו) (כג) ושני חלקים ענף: ה [כג] ה נוחגים לברוך באויר ראשון שבעה כריכות (טז) כב (כד) ובשני תשעה ובשלישי אחד עשר ובדביעי שלשה עשר שעולים כולם ארבעים כמנין ה' אחד שעולה ל"ט ועם השם הם ארבעים: ו [כג] נהגו לעשות (כה) בסוף כל חוט כג קשר כדי שיעמוד בשוירתו:

מגן אברהם סי' יא

סעיף י"ד: כב ובשני ט'. וצ"ל"ה [ריש מסכת חולין ד"ה ומלח] כתב לעשות בשני ח', ולא הוא מכוון כמנין ה' אחד. וכן כתב הלבוש [סעיף יד], וכן כתוב בכוונות [שער הכוונות ענין הציצית דרוש ו]. וצ"ל"ח [דברי תמודות ה"ק ציצית] סימן מ"ח כתב שצ"ל"ח של רבי שלמה מלכו היה באויר ראשון י' כריכות, ואח"כ ה' וכו', כשם ההו"ה. וכתב בכתבים [פרי עץ חיים

באר היטב או"ח סי' יא

שעשה ג' כריכות ירחק מעט, מ"א [ס"ק כג]: (כד) ובשני ט'. וכוונתו כתב, בשני ח', וכן כתב שלי"ה, מ"א [ס"ק כג]. ט"ז [ס"ק טז]. דו' וכו' הוא שם של י"ה, ואח"כ י"א הוא צירוף שם של הו"ה, ואח"כ י"ג גימטריא אחד, וזהו ה' אחד. וצ"ל"ח של ר' שלמה מלכו היה באויר ראשון יו"ד כריכות,

י"א מלאכות הראשונות בהכנת ואפיית הפת, כמבואר בגמרא (שבת עד): "תנא דידן סידרא דפת נקט", ואלו הן: "הזורע, והחורש, והקוצר, והמעמר, הדש, והזורה, הבורר, הטוחן, והמרקד, והלש, והאופה".

י"ג מלאכות בהכנת הבגד: "הגוזז את הצמר, המלבנו, והמנפצו, והצובעו, והטווה, והמיסר, והעושה שתי בתי נירין, והאורג שני חוטיין, והפוצע שני חוטיין, הקושר, והמתיר, והתופר שתי תפירות, הקורע על מנת לתפור שתי תפירות".

ז' מלאכות בהכנת העור: "הצד צבי, השוחטו, והמפשיטו, המולחו, והמעבד את עורו, והמוחקו, והמחטכו".

ח' מלאכות שונות: "הכותב שתי אותיות, והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות, הבונה, והסותר, המכבה, והמבעיר, המכה בפטיש, המוציא מרשות לרשות".

